

Catalunya central: les potencialitats de les ciutats mitjanes

Carles Rivera / Economista i MBA (ESADE) Coordinador de l'Ajuntament de Santa Margarida de Montbui

Introducció: la Catalunya central com a xarxa de municipis

Si considerem la Catalunya central com el territori delimitat per les comarques de l'Anoia, el Bages, el Berguedà, el Solsonès i Osona, cal tenir present que estem davant una regió que comprèn un total de 165 municipis en els que hi viuen gairebé mig milió de persones (al voltant del 7% de la població catalana), de les quals un 70% ho fan en municipis de més de 5.000 habitants.

Aquesta realitat ens permet descriure un territori policèntric, amb capitals comarcals i ciutats mitjanes que constitueixen una de les potencialitats per al desenvolupament econòmic de la Catalunya central, ja que són capaces de generar economies d'aglomeració basades en la cooperació entre ciutats i viles. En definitiva, una xarxa de municipis que s'integra i es relaciona amb la «Catalunya-ciutats» o amb la «ciutat de ciutats», utilitzant les terminologies de Trullén (1999) i Nel-lo (2001).

Però si la Catalunya central vol vertebrar-se internament com a regió, enfortir la cooperació i establir complicitats entre els seus principals nodes urbans, caldrà superar una sèrie de mancances en diversos aspectes, principalment en transports i comunicacions, com veurem més endavant.

Aquest fet no ha de ser necessàriament incompatible amb una progressiva integració en les dinàmiques de la regió metropolitana de Barcelona, que són especialment sensibles en el sud de l'Anoia, del Bages i d'Osona.

El model econòmic de la Catalunya central

La Catalunya central ha estat al llarg dels darrers dos segles un dels principals motors econòmics de Catalunya. Així, l'eix del Llobregat-Cardener-Anoia ha sigut, fins dates ben recents, un nervi fonamental de la indústria catalana. Tanmateix, en els darrers anys, aquesta base econòmica ha conegut transformacions molt profundes. Transformacions que han comportat la postergació de sectors productius tradicionals (com són la indústria tèxtil o la mineria) i l'aparició de noves activitats (com nous serveis o el turisme).

Actualment, les potencialitats de les comarques centrals deriven, a part de les potencialitats pròpies, de l'impuls de l'àrea metropolitana, de la potenciació de les relacions amb el sud de França i de la nova definició política d'un nou corredor i espai econòmic que afecta plenament aquests territoris.

Com a potencialitats pròpies destaquem, entre d'altres, una presència important de petita i mitjana empresa industrial i l'existència d'una tradició comercial consolidada, especialment en les capitals comarcals i nuclis urbans, que cal potenciar i dinamitzar.

Els espais agrícoles, forestals i d'interès natural són també un element fonamental per a la viabilitat econòmica del territori de la Catalunya central i per a la

qualitat de vida dels seus habitants. I ho són des d'una triple perspectiva: com a recurs econòmic, com a paisatge i com a patrimoni ambiental. En aquest sentit cal vetllar per la viabilitat econòmica de les activitats agrícoles i forestals a la Catalunya central, així com per la preservació i qualitat dels espais oberts que la integren.

Pel que fa al mercat de treball, una de les particularitats que s'observen a la Catalunya Central és la dificultat de reducció de l'atur en un marc d'intensa creació d'ocupació. Aquest fet respondria, segons alguns estudis, a les dificultats per aconseguir adaptar l'oferta a la demanda de llocs de treball (Pimec-Sefes, 2002).

L'estratègia econòmica que es proposa per a la Catalunya central s'emmarca en un projecte econòmic per a Catalunya en la societat del coneixement, que pretén convertir el nostre país en motor d'una regió europea transpirenaica de 15 milions d'habitants.

La Catalunya central i l'economia del coneixement

L'aposta per la integració i participació de la Catalunya central en l'economia del coneixement s'ha de fer tenint en compte les potencialitats i característiques pròpies, incorporant-les al projecte econòmic que defensem per a Catalunya.

Per això, cal potenciar les infraestructures de coneixement en el sentit més ampli: equipaments culturals, de formació i de recerca, així com les noves xarxes i infraestructures de comunicació.

La inversió en capital humà és un factor essencial per al desenvolupament econòmic. Per això, és necessari consolidar l'oferta educativa des dels ensenyaments primaris i secundaris (amb especial atenció a l'escola rural) fins els estudis universitaris existents a la Catalunya central.

Cal també un disseny de la formació professional per a la Catalunya central que contempli les necessitats del teixit productiu del territori i que contribueixi a retrobar oferta i demanda laboral per avançar cap a la plena ocupació.

És necessari potenciar també el «triangle» formatiu, escola-universitat, administració (en especial l'administració local) i empreses, com a motor de reequilibri territorial i com a elements dinamitzadors del desenvolupament regional.

Cal una aposta clara i decidida per les tecnologies de la informació i la comunicació a la regió, que passarien per garantir la plena cobertura de la telefonia mòbil (adequant la actual xarxa de telefonia mòbil a la normativa de seguretat i reduint l'impacte ambiental) i per garantir l'arribada de la banda ampla al conjunt del territori, evitant situacions d'inequitat territorial, exclusió o fractura digital.

En quant als centres universitaris existents, aquests han de ser l'eix central d'una estratègia de desenvolupament basada en la societat del coneixement, tot potenciant sectors industrials emergents i iniciatives empresarials innovadores. Els poders polítics han de promoure el diàleg i la cooperació entre les diferents institucions universitàries, fomentant la seva complementarietat i especialització.

En aquest sentit, per exemple, convé fer de la Universitat de Vic un centre d'irradiació per crear un microclima adequat pel desenvolupament d'activitats d'ús intensiu de capital humà i basades en activitats de R+D. A l'Anoia, cal potenciar acords amb institucions ja existents, com l'Escola Tècnica Universitària La Tenèria i amb el

Centre Tecnològic de la Pell (AICA), com a centres d'excel·lència supracomarçals capaços de desenvolupar experiències pilot, en les seves especialitats, per al conjunt de Catalunya. A Manresa, s'ha de completar el desenvolupament del Campus Universitari integrat per la Fundació Universitària del Bages (FUB), Universitat Politècnica de Catalunya i Centre Tecnològic de Manresa, fomentant la cooperació universitat-empresa per a la innovació tecnològica i la recerca, potenciant aquelles especialitats universitàries que més s'adaptin a les necessitats del teixit econòmic arrelat al territori.

Es pretén, per tant, aprofitar les característiques d'aquesta regió i de les seves principals àrees urbanes (Manresa, Igualada, Vic, Manlleu, Berga, Torelló, Piera, Solsona, etc.), per configurar un model de regió polinuclear que s'articuli enfortint les activitats denses en coneixement, localitzant-les sobretot en els nodes de la xarxa existent i procurant que l'articulació es fonamenti en oportunitats de mobilitat sostenible.

Mobilitat i infraestructures

La vertebració interna de la Catalunya central com a regió passa necessàriament per la superació de greus mancances en matèria d'infraestructures, que permeti un increment de la mobilitat sostenible entre els principals nodes d'aquesta xarxa de ciutats i viles.

Són moltes les infraestructures que cal construir, millorar o ampliar. Les conclusions de la II Conferència Nacional del PSC ens ofereixen un bon recull (PSC, 2002), entre les quals destacaríem aquelles que han de permetre unes millors connexions transversals que complementin els eixos del Llobregat i del Ter.

Aquesta aposta per la connexió de la Catalunya interior s'ha de resoldre, com ja hem apuntat, amb un model de mobilitat sostenible que incorpori una xarxa de transport públic eficaç entre les cinc capitals de comarca, augmentant la oferta, freqüència i qualitat del ferrocarril i del transport col·lectiu per carretera.

Només amb la dotació de les infraestructures necessàries per a aconseguir aquest increment sostenible de mobilitat interior a la Catalunya central – complementària a la millora de les connexions amb la regió metropolitana de Barcelona– es podrà avançar en la identificació d'un espai socioeconòmic que no es defineixi únicament per exclusió.

Disseny i 'governance' de l'estratègia econòmica

La regió de la Catalunya central cal que disposi de les eines adequades per garantir el desenvolupament harmònic del seu territori, per enfortir les xarxes urbanes, per lluitar contra l'sprawl urbà, per preservar el seu patrimoni natural i, en definitiva, per convertir el creixement econòmic en cohesió social i en una millora real de la qualitat de vida.

Per això és necessari que la Generalitat cedeixi poder i finançament als ens locals i supralocals de la regió, apropant les polítiques al territori i descentralitzant part de la seva actuació que haurà de situar-se a nivell regional i local.

La concertació entre Generalitat, administració local i sector privat –lucratiu i no lucratiu– és fonamental per al disseny i implementació d'aquesta estratègia, així com

l'establiment dels mecanismes que permetin governar la complexa xarxa d'actors que interactuen en el territori.

Finalment, aquesta estratègia ens ha de permetre fer de la Catalunya central el cor d'un nou eix econòmic per a Catalunya que, partint de Lleida, arribi a la frontera francesa, amb l'objectiu d'aconseguir que l'activitat econòmica, tradicionalment molt concentrada en el corredor de la Mediterrània, s'expandeixi cap a la Catalunya interior, contribuint a modernitzar la seva estructura productiva, les seves infraestructures i el seu capital humà. Aquest nou eix no s'ha de limitar a articular millor el mercat interior, sinó que també ha de permetre ampliar el mercat de Catalunya cap el conjunt d'Espanya i Europa.

BIBLIOGRAFIA

- CAIXA DE CATALUNYA (varis anys): Anuari econòmic comarcal.
- CAMAGNI, Roberto (1991): Innovation Networks: Spatial Perspectives. Belhaven Press, cop. 1991
- KRUGMAN, Paul (1992): Geografía y comercio, Antoni Bosch Ed.
- NEL·LO, Oriol (2001): Ciutat de ciutats, Barcelona: Ed. Empúries.
- PIMEC-SEFES (2002): «Les tensions del mercat de treball a la Catalunya Central. Situació actual i tendències futures». Manresa, juliol de 2002.
- PSC (2002): «Annex Territorial Catalunya Central», II Conferència Nacional sobre Estratègia Econòmica i Territori. PSC, novembre 2002.
- STOKER, Gerry (2002): «El trabajo en red en el gobierno local: una meta deseable, pero... ¿es posible alcanzarla?» dins VVAA (2002): Redes, territorios y gobierno. Nuevas respuestas locales a los retos de la globalización. Curs UIMPB «El territori en la societat de les xarxes» (Oct. 2000). Diputació de Barcelona, març 2002.
- TRULLÉN, Joan (1999): «La Catalunya-Ciutats» a Revista Econòmica de Catalunya, núm. 36, pàg. 51-57.